

Havstreym má sigast at hava verið sjáldsama væl útbúgvín til hetta starv. Hann var fakliga og politiskt skúlaður á tí tiltákna arbeiðarhaskúlanum í Eðbjørg, har hann hevði framúr góðar lærarar. Hann dugdi at tala og skriva sum fúur á hansara døgum, og fiskimenn uppføstaðu hann sum teirra álitismann. Men hann fekk tverri ongantíð rættiliga høvi at virka sum formaður, tí sum nevnt doyði hann longu sama árið, sum hann varð valdur til formann um veturin.

At enda í hesum viðfangi eigur at verða nevnt, at hansara skrivning um vánaligu livikor fiskimanna var illa lydd millum ráðandi reiðarar og keypmenn, og merkti hann meira enn eina ferð teirra vreiði.

Skald og stríðsmaður

Millum tær mongu gávur, hann hevði, vóru eisini skaldagávur. Vit hava longu nevnt, at hann nýtti stuttsegur sum politiskt vápn. Men hann yrkti eisini sangir, ið spjaddust millum manna í avritum. Hesir sangir vóru nógv sungnir um borð á sluppum í triatíárunum, og nógvir av teimum eldru eiga at kennast við teir.

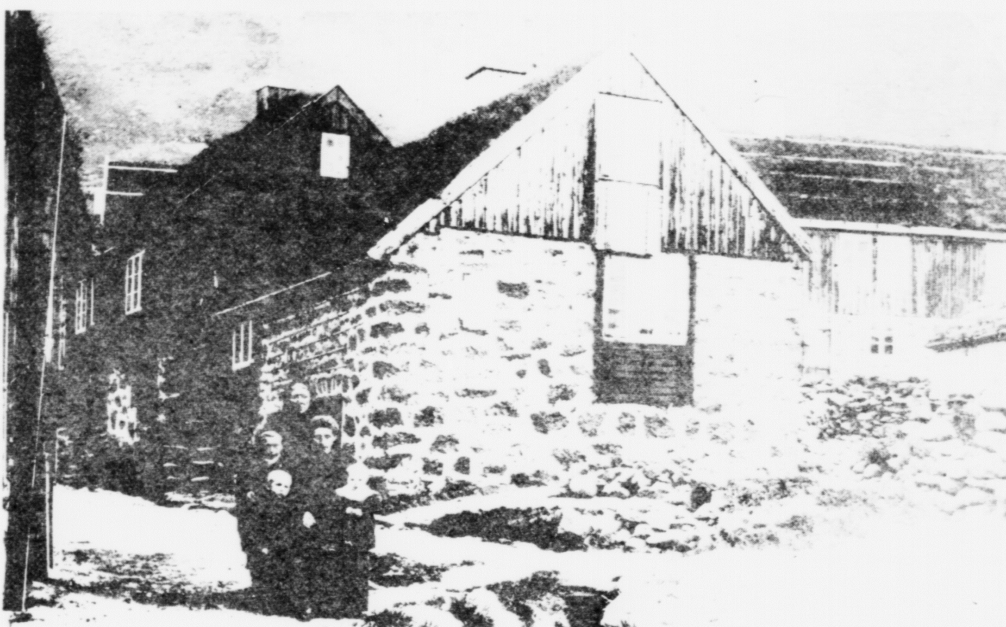
Vit skulu her prenta tann mest kenda sangin »Samanhald«, ið vanliga varð róptur fiskarasangurin eftir 4. ørindi, sum var serliga nógv sungið, tann tíð tað var:

Samanhald

*Sjá á himni stjörnu bjarta
nú oss leiðir út í stríð
móti afturhaldið svartu
sum oss forða frælsi frí.
Nú er tíð vár rætt at krevja,
javnadarmarkið hátt at heuja,
boða javnaður um land.*

*Javnadarmaður! fylg tí merkið
nú er vundið hátt á stong,
nú má fremjast javnaðarverkið,
nú má beinast leið so rong;
rúdda burt tað okkum forðar,
taka kvassliga til orðar
fyri frælsið, bróðurskap.*

*Arbeidsmaður, trælantvur,
ríkmannsognir hevur nært;
sig av hvørjum er tú lívður,*

Uttan fyri barndómsheimið, Glyvrahanusarkús, í Norðagotu.

Anna Maria við bornunum Hans Jacob, Hans Petur og Onnu Berlinu. — Aftast ein eldri skyldkona

*er tað ríkmannsveldi stórt?
Tú má sleipa, streva, træla,
meðan aðrir gullið mala
av tínum sveitna, slit, stríð.*

*Fiskimaður kring um havið
balist um í logn og ódn
til eitt lív so hart og strævið
for at føða konu, børn,
nógv er strevið, titið úrslit,
króktan ryggin, bari eitt andlit,
uttan vón um betur tíð.*

*Fylkist saman smámenn allir
móti niðingsliði brátt,
brynjast út til stríð um vallir
for at vinna vára rætt,
rætt sum frír menn at líva
uttan ekkja ella iva
fyri lívið trælanna.*

*Vilja vit fast saman standa,
hvørjum ørum rætta hond,
vinnist sigur kring um landa,
loysast upp øll trælabond,
vinnist fram á fólksins tingi.
Tá vár rætt vit hava fingið
til at fremja javnaðarmál.*

Maðurin Havstreym

Skulu vit at enda royna at gera okkum eina mynd av menniskjanum Hans Havstreym, kunnu vit gera tað við at hoyra, hvat tey hava at siga, sum hava staðið honum nær, meðan hann var á lívi. Hesi fólk, bróður, bróðurkona og vinmenn — øll greiða tey so livandi frá honum, at tú gerst visur í, at Havstreym hevur skarað framúr á mangan hátt. Men hann hevur samstundis verið bygðarmaðurin, sum tók lut í øllum vanligum bygðalívi.

Var burtur um summarið, velti og var í bønnum vetrardagar — og um kvøldarnar gekk hann saman við øðrum ungdomi inn í tey festu húsini, har ung og gomul samlaðust til gamans og álvara.

Hesar lètur nýtti hann til at tala sína sök, og kundi tað ganga nokk so heitt til viðhvørt; men illsteða var ongantíð, tí hann var stak víðeiriligur maður, sum dugdi væl at fara við folki. Tað hendi ikki so sjáldan, at hann fekk teir gomlu í sín part, hóast politisku sjónarmið hansara mett við teirra eygum mugu hava verið rættiliga viðgongd. Hetta stóðst helst av, at hann var tað vit vanliga kalla »eitt gott fólk«, ein maður, sum hugtók øll tey, sum komu í samband við hann. Harafurtur var hann lættur og kátur av lyndi og slík fólk hava ofta lætt við at koma í samband við onnur.

Illveðursdagar sat hann uppi á loftinum og las og skrivaði. Greinir hansara prógva, at hann hevur havt goðan kunnieika til heimsins mætastu rithøvundar.

Samanumtikið var Havstreym ein maður, sum á so mangan hátt skaraði framúr. Hann dugdi avbera væl at skriva og visti altíð, hvat hann skrivaði um. Stíkur hansara er flótandi, greiður og eggjandi, so øll kundu skilja hann. Hann skilti tíðliga, at skuldi arbeiðara- og fiskimannastettin vinna nakrar sémðir, so mátti hon eisini vinna politiskt vald og brúka hetta vald til at broyta samfelagið. Hann skilti eisini, at

ein fortreytin fyri hesum var, at fakligu leiðarar vóru skúlaðir fakliga og teoretiskt og royndi hann tí at eggja ungum feroyingum at fara á arbeiðarhaskúlar. Hann gekk sjálvur hesa leið og gjørdist sum kunnugt fyrsti fiskimaður í formanssessi Føroya Fiskimannafelags.

Eisini ferdi hann nógv nýggjar og álvarsamar spurningar inn í stríðið hjá arbeiðararersluni, og hann var við til at lyfta Sosialin upp á hædd við tey bestu javnaðarblöðini í Norðurlondum í árunum 1928–32.

Deyði hansara í 1932 var ein dyggur smeytur fyrst og fremst fyri hansara avvarðandi, men eisini fyri arbeiðararersluna og javnaðarflokkin, nakað sum gongur fram av minningarorðunum, sum stóðu í Føroya Sosial Demokrati sama árið 1932:

Ungur og evnarkur var hann. Og sum so mangur her á landi, vaksan upp í fátækum heimi. Hugagóður og evnarkur var hann. Hann skúlaðist í lúvins harða og tronga skúla, og lúvins leitandi hann sær mentun í bókum og bløðum. Hann skúlaðist til tað stríð, ið einhver ognarleysur Feroyingur er borin til, stríðið fyri lívið. Hann skúlaðist til tað politiska stríð sum hin ognarleysi altíð má taka tætt í, stríðið fyri einari rættvisari samfelagsskipan.

Hans J. Havstreym, var framum alt annað javnaðarmaður, og var tí føroyska javnaðarflokkinum ein hin tryggasti skrivandi stuðulin. Í hesum blaðið skrivaði hann sínar eldhugagreindir um at broyta samfelagsskipanina ásamt javnaðarstevnuna. Í hesum blaðið heitti hann á starvsfelagar sínar Føroya Fiskimenn, um at standa fylktir um mál sín, ganga fram í tryggu felagsskapi og samvinnu.

Føroya fiskimenn høvdu áðrenn á Hans Havstreym og settu hann á teirra mest úrsetta pall. Tað var eins og hann var borin til at verða oddamaður fiskimannsins.

Soleiðis skrivaði Maurentius Viðstein um Havstreym.

Vit kunnu bert leggja afturat, at tað sostatt eru allar grundir til at minnast henda mann, Hans Havstreym, í virðing og takksemi, nú tað eru runnin 50 ár, síðan hann fór undir Íslandi, sum so mangur annar vanlukkuárið 1932.

Við Immanuel, sum forlisti tann 9. apríl 1932 fírust 19 manns teirra millum formaðurin í Føroya Fiskimannafelag Hans J. Havstreym úr Norðagotu